

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2024

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-27– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-27 – ΕΥΡΩΖΩΝΗ)

2 Δεκεμβρίου 2024

Το IOBE διεξάγει κάθε μήνα από το 1981 Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας και, από τον Μάιο του 2008, και στους καταναλωτές. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (DG ECFIN) και τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε Ελλάδα και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ δημοσιεύονται αναλυτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα με τη μορφή αυτής της έκδοσης στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία για πάνω από 1000 επιχειρήσεις και αντιπροσωπευτικό δείγμα 1500 καταναλωτών, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει αποκλειστικά και μόνο το IOBE για την Ελλάδα για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επόμενο δελτίο: **10/1/2025**

Οι Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας εκπονούνται στο πλαίσιο του Κοινού Εναρμονισμένου Προγράμματος της Ε.Ε. για τις Έρευνες Επιχειρήσεων και Καταναλωτών (Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys) με τη στήριξη της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υποθέσεων της ΕΕ (Directorate General for Economic and Financial Affairs | DG ECFIN)

ΕΕ – ΕΥΡΩΖΩΝΗ: Διατήρηση του δείκτη οικονομικού κλίματος σε ΕΕ και Ευρωζώνη

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Νοέμβριο διατηρήθηκε τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Η εξέλιξη αυτή ήταν αποτέλεσμα της ενίσχυσης των προσδοκιών σε Βιομηχανία και Λιανικό εμπόριο, οι οποίες αντισταθμίστηκαν από τις απαισιόδοξες προσδοκίες στις Υπηρεσίες και στην καταναλωτική εμπιστοσύνη, ενώ στις Κατασκευές διατηρούνται σχεδόν αμετάβλητες. Πιο συγκεκριμένα, στη Βιομηχανία ο δείκτης ανέκαμψε από την υποχώρηση του Σεπτεμβρίου και του Οκτωβρίου (+1,3), λόγω των αισιόδοξων εκτιμήσεων-προβλέψεων και στις τρεις συνιστώσες που συνθέτουν τον σχετικό δείκτη (παραγγελίες- ζήτηση, αποθέματα και παραγωγή τους προσεχείς μήνες). Στις Υπηρεσίες οι προσδοκίες υποχώρησαν (-0,9), ως αποτέλεσμα της επιδείνωσης όλων των παραγόντων που συνθέτουν στον σχετικό δείκτη : των εκτιμήσεων της τρέχουσας ζήτησης, των προβλέψεων της μελλοντικής ζήτησης και των εκτιμήσεων της τρέχουσας κατάστασης. Το Λιανικό εμπόριο ενισχύθηκε αισθητά (+2,3), ως επακόλουθο των αισιόδοξων εκτιμήσεων της τρέχουσας κατάστασης και της συγκρατημένης ενίσχυσης των αποθεμάτων, με τις προσδοκίες για την μελλοντική κατάσταση να εξασθενούν. Στις Κατασκευές, ο αντίστοιχος δείκτης ενισχύθηκε οριακά τον Νοέμβριο (+0,3), για τρίτο συνεχόμενο μήνα, ως αποτέλεσμα των αισιόδοξων προσδοκιών του επιπέδου παραγγελιών που αντισταθμίστηκαν μερικώς από τις δυσοίωνες προβλέψεις για την απασχόληση. Τέλος όσον αφορά την καταναλωτική εμπιστοσύνη, αυτή διέκοψε την ανοδική της πορεία (-1,1) αντανακλώντας τις απαισιόδοξες εκτιμήσεις για την μελλοντική και την τρέχουσα κατάσταση των νοικοκυριών αλλά και της γενικής κατάστασης της χώρας, ενώ αντίθετα η πρόθεση για μείζονες αγορές βελτιώθηκε. Σε ότι αφορά τις τάσεις στις έξι μεγαλύτερες οικονομίες, ο δείκτης βελτιώθηκε αισθητά στην Γαλλία (+3,0), στην Ισπανία (+2,1), στην Ολλανδία (+1,5) και ηπιότερα στην Πολωνία (+0,7), ενώ εξασθένησε στην Γερμανία (-1,3) και σε μικρότερο βαθμό στην Ιταλία (-0,3). Αναλυτικότερα:

- Στη **Βιομηχανία**, ο δείκτης προσδοκιών στην ΕΕ διαμορφώθηκε στις -10,4 μονάδες και στις -11,1 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι προσδοκίες για την παραγωγή τους επόμενους τρεις μήνες ενισχύθηκαν τόσο στην ΕΕ όσο και στην Ευρωζώνη, τα αποθέματα αποκλιμακώνονται ήπια, με τις προβλέψεις παραγγελιών και ζήτησης να βελτιώνονται και στις δύο περιοχές.
- Στις **Υπηρεσίες**, οι δείκτες προσδοκιών διαμορφώθηκαν στις +5,7 μονάδες στην ΕΕ και στις +5,3 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους υποχώρησαν ελαφρά τόσο στην ΕΕ όσο και στην Ευρωζώνη, όπως και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση που εξασθένησαν και στις δύο περιοχές, με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή της να περιορίζονται σε αμφότερες τις ζώνες.
- Στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι δείκτες διαμορφώθηκαν στις -3,0 μονάδες στην ΕΕ και στις -4,4 στην Ευρωζώνη. Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα βελτιώνονται σε αμφότερες τις ζώνες, σε αντίθεση με τις προβλέψεις για τις πωλήσεις σε ΕΕ και Ευρωζώνη, με τα αποθέματα να αποκλιμακώνονται ήπια και στις δύο περιοχές.
- Στις **Κατασκευές**, οι δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών διαμορφώθηκαν στις -6,7 μονάδες στην ΕΕ και στις -4,8 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι θετικές προβλέψεις για την απασχόληση εξασθενούν ελαφρά σε αμφότερες τις ζώνες, ενώ αντίθετα οι αρνητικές προβλέψεις για το επίπεδο εργασιών αμβλύνονται τόσο στην ΕΕ όσο στην Ευρωζώνη.

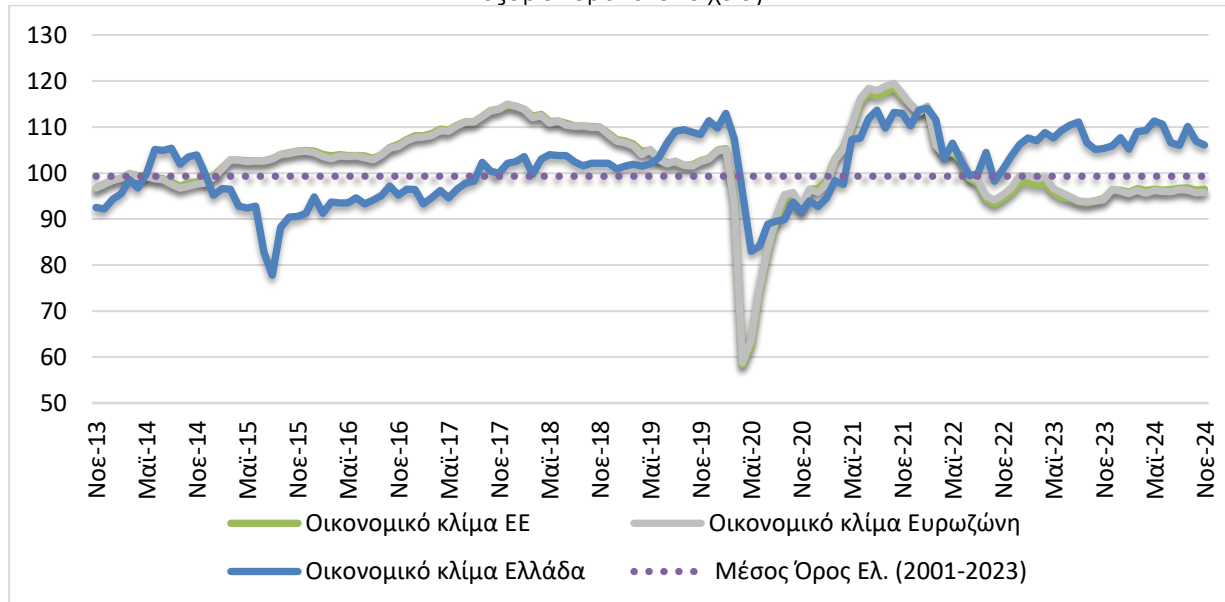
Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (2000-2020=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)¹

Περιοχή	Ακραίες τιμές		Μέσος όρος									
	Min	Max	2001-2023	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023		
ΕΕ-27	59,7 (Απρ. 2020)	117,1 (Μάρ. 2000)	99,3	110,6	111,0	103,8	87,4	110,0	101,0	95,2		
Ευρωζώνη	60,9 (Απρ. 2020)	117,9 (ΙΟκτ. 2021)	99,3	110,5	110,8	103,6	88,0	110,7	101,8	96,2		
Ελλάδα	79,0 (Αυγ. 2015)	119,9 (Ιουλ. 2000)	99,2	98,2	102,9	105,6	95,5	106,1	105,4	107,6		
Περιοχή	2023											
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-27	97,8	97,9	97,4	97,6	95,9	94,7	94,4	93,9	93,6	94,0	94,3	96,3
Ευρωζώνη	99,4	99,4	98,8	99,0	96,7	95,7	94,8	94,0	94,0	93,9	94,2	96,4
Ελλάδα	105,8	107,4	106,5	108,1	107,3	109,2	110,5	111,4	107,5	105,5	105,5	105,9
Περιοχή	2024											
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-27	96,3	95,9	96,6	96,2	96,5	96,4	96,4	96,7	96,8	96,3	96,5	
Ευρωζώνη	96,1	95,5	96,3	95,6	96,2	96,0	96,0	96,5	96,3	95,7	95,8	
Ελλάδα	107,6	105,2	108,9	109,2	111,3	110,7	106,7	106,1	110,1	106,9	106,1	

¹ Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος είναι το σταθμισμένο άθροισμα των Δεικτών Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο, τις Υπηρεσίες και του Δείκτη Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος ΕΕ-27 και Ελλάδα (2000-2020=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** διαμορφώθηκε στις -12,4 μονάδες στην ΕΕ και στις -13,7 στην Ευρωζώνη. Οι εκτιμήσεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους τελευταίους 12 μήνες επιδεινώθηκαν ήπια σε αμφότερες τις ζώνες, ενώ αντίστοιχα κινήθηκαν οι προβλέψεις για την εξέλιξή της στους επόμενους 12 μήνες. Πτωτικά κινήθηκαν οι προβλέψεις για τη γενική κατάσταση της οικονομίας στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη, ενώ οι προβλέψεις για αγορές τους επόμενους μήνες βελτιώνονται οριακά σε αμφότερες τις ζώνες.

ΕΛΛΑΔΑ: Οριακή εξασθένηση του δείκτη οικονομικού κλίματος

Το οικονομικό κλίμα επιδεινώνεται ελαφρώς τον Νοέμβριο, με τον σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 106,1 από τις 106,9 μονάδες τον προηγούμενο μήνα. **Η οριακή αυτή εξασθένηση προέρχεται από τις Κατασκευές και τις Υπηρεσίες, με τη Βιομηχανία, το Λιανικό εμπόριο και τον δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης να βελτιώνονται.** Ο χώρος των Κατασκευών και ειδικά στα ιδιωτικά έργα, φαίνεται να πιέζεται από τη στενότητα εργατικού δυναμικού, ζήτημα που πλέον επισημαίνεται από όλο και ευρύτερο ποσοστό επιχειρήσεων. **Στο Λιανικό εμπόριο, καθώς πλησιάζει η εορταστική περίοδος φαίνεται πως δημιουργούνται πιο αισιόδοξες προοπτικές, αν και η ακρίβεια εξακολουθεί να προβληματίζει,** όπως φαίνεται και στην έρευνα των νοικοκυριών. Η καταναλωτική εμπιστοσύνη βελτιώνεται, με την απαισιοδοξία να εξασθενεί ελαφρώς, ειδικά για την οικονομία, αν και τα ελληνικά νοικοκυριά παραμένουν τα πιο απαισιόδοξα στην Ευρώπη. **Το διεθνές περιβάλλον παραμένει ασταθές** λόγω των γεωπολιτικών εντάσεων που δεν φαίνεται να αμβλύνονται. Εξάλλου η νέα κυβέρνηση στις ΗΠΑ, καθώς και οι εξελίξεις σχετικά με τον κυβερνητικό συνασπισμό στη Γερμανία, θα ορίσουν ενδεχομένως ένα νέο περιβάλλον που θα επηρεάσει το εξωστρεφές τμήμα της οικονομίας μας. Στο εγχώριο περιβάλλον, η τελευταία χρονιά υλοποίησης έργων του Ταμείου Ανάκαμψης εξακολουθεί να ωφελεί πολλαπλασιαστικά το επενδυτικό κλίμα.

Αναλυτικότερα:

- στη **Βιομηχανία**, το αρνητικό ισοζύγιο των εκτιμήσεων για τις παραγγελίες και τη ζήτηση περιορίστηκε ήπια, οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα διατηρήθηκαν, ενώ οι θετικές προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες ενισχύθηκαν.
- στις **Κατασκευές**, οι αρνητικές προβλέψεις για πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων διατηρήθηκαν, ενώ αντίθετα οι θετικές προβλέψεις για την απασχόληση υποχώρησαν έντονα.
- στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις ενισχύονται αισθητά, με το ύψος των αποθεμάτων να υποχωρεί έντονα και τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη των πωλήσεων να διατηρούνται αμετάβλητες.
- στις **Υπηρεσίες**, οι θετικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων διατηρούνται αμετάβλητες, ενώ παράλληλα εξασθενούν ήπια οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης να κινούνται οριακά ανοδικά.
- στην **Καταναλωτική Εμπιστοσύνη**, οι αρνητικές προβλέψεις των νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας περιορίστηκαν, ενώ αντίστοιχα διατηρήθηκαν οι αντίστοιχες για τη δική τους οικονομική κατάσταση. Παράλληλα, ενισχύθηκαν σημαντικά οι προβλέψεις για μείζονες αγορές ενώ διατηρήθηκε η πρόθεση για αποταμίευση.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Ήπια βελτίωση προσδοκιών λόγω ενίσχυσης των προβλέψεων των παραγγελιών, της ζήτησης και της παραγωγής τους προσεχείς μήνες

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία βελτιώθηκε ήπια τον Νοέμβριο, στις 105,9, από 103,5 μονάδες τον Οκτώβριο. **Από τις μεταβλητές του δείκτη, το αρνητικό ισοζύγιο των εκτιμήσεων για τις παραγγελίες και την τρέχουσα ζήτηση περιορίστηκε, ενώ παράλληλα το θετικό ισοζύγιο προβλέψεων για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες βελτιώθηκε ήπια, με το ύψος των αποθεμάτων να διατηρείται στα επίπεδα του προηγούμενου μήνα**. Αναλυτικά:

α) Το αρνητικό **επίπεδο παραγγελιών και τρέχουσας ζήτησης**, περιορίστηκε στις -4 (από -9) μονάδες τον Νοέμβριο με το 19% (από 24%) των επιχειρήσεων να δηλώνουν χαμηλές για την εποχή παραγγελίες και το 15% να αναφέρει το αντίθετο.

β) Στις **προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής τους προσεχείς 3-4 μήνες**, το σχετικό ισοζύγιο βελτιώθηκε ήπια (+19 μονάδες από +16 μονάδες), με το 28% των επιχειρήσεων προβλέπει αύξηση της παραγωγής του το επόμενο τρίμηνο και το 9% (από 12%) μείωσή της.

γ) Στα **αποθέματα έτοιμων προϊόντων**, το ισοζύγιο ενισχύεται στις +8 μονάδες, με το 20% (από 14%) των επιχειρήσεων να αναφέρει αποθέματα υψηλότερα από τα συνήθη για την εποχή.

δ) Στους δείκτες εξαγωγικής δραστηριότητας καταγράφηκαν μικτές τάσεις: οι **προβλέψεις για τις εξαγωγές τους προσεχείς μήνες** υποχώρησαν στις +5 (από +14) μονάδες, ενώ αντίθετα οι αρνητικές **εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού** αμβλύθηκαν (-10 από -15 μονάδες).

Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
		Min	Max	2001-2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Βιομηχανία (2000-2010=100)		66,2 (Φεβ. 2009)	117,6 (Μάιος 2000)	97,3	102,8	103,6	93,9	106,3	105,5	104,0	
2023											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	Ο	N	Δ
107,4	111,5	109,2	108,9	105,1	108,6	104,6	106,4	100,5	96,5	95,3	94,1
2024											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	Ο	N	Δ
101,0	101,6	111,9	108,7	109,2	108,3	101,4	99,4	110,6	103,5	105,9	

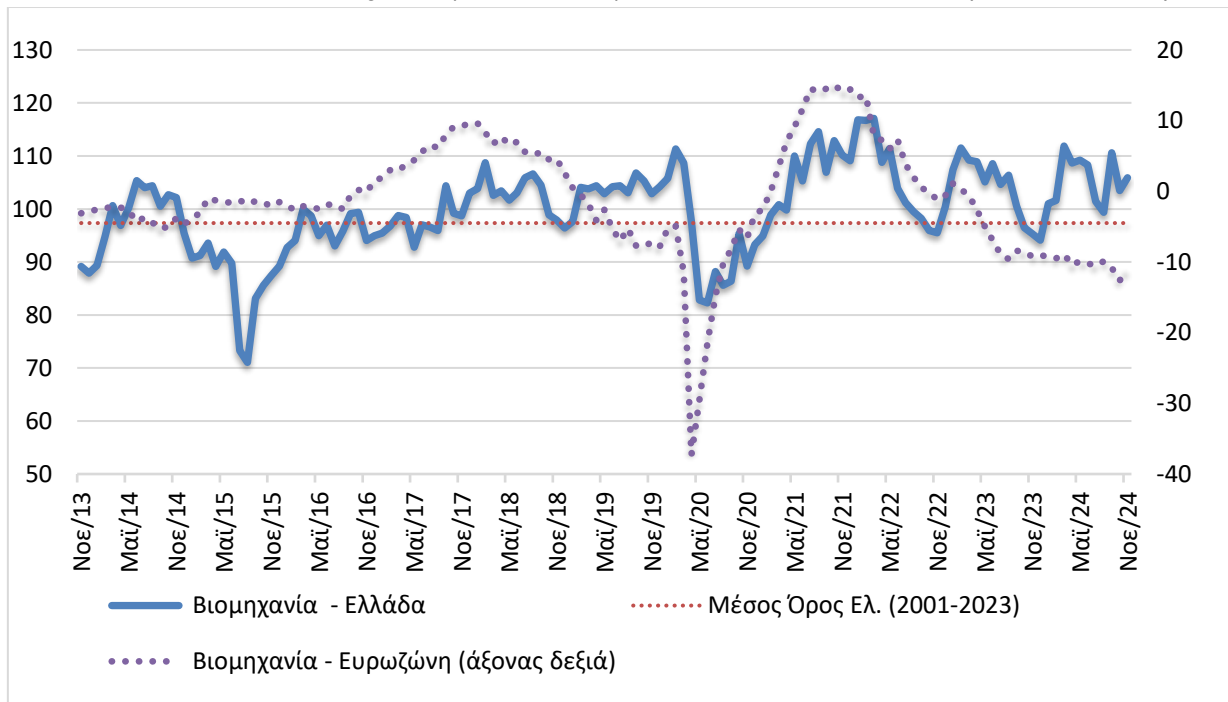
Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις παραγωγής, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση.

Πηγή: IOBE

ε) Ο δείκτης **προβλέψεων για την απασχόληση** εξασθένησε οριακά στις +4 από τις +5 μονάδες τον Οκτώβριο, με το ποσοστό των επιχειρήσεων που προβλέπει άνοδο απασχόλησης να υποχωρεί οριακά στο 15% (από 16%), και το 11% να αναμένει εκ νέου μείωσή της.

στ) Το ισοζύγιο στις **προβλέψεις για τις μεταβολές των τιμών** ενισχύθηκε ήπια στις +8 μονάδες, με το 7% από 10% τον Οκτώβριο, να αναμένει μείωσή τους.

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (2000-2010=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από τη DG Ecfm

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αβεβαιότητα για το οικονομικό περιβάλλον εξασθενεί, καθώς στην ερώτηση που αφορά **στην ευκολία πρόβλεψης της μελλοντικής ανάπτυξης της επιχείρησης**, τον Νοέμβριο το 41% των επιχειρήσεων θεώρησαν ότι αυτή μπορεί να προβλεφθεί δύσκολα ή σχετικά δύσκολα, από 47% τον Οκτώβριο.

Σε επίπεδο βασικών τομέων, ο δείκτης προσδοκιών στα **Καταναλωτικά αγαθά** υποχώρησε οριακά στις 107,8 μονάδες (από 108 μον.). Σημειώθηκε μικρή υποχώρηση στις προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς 3-4 μήνες, ενώ παράλληλα οι ήπια θετικές εκτιμήσεις για τις παραγγελίες ενισχύθηκαν ελαφρά. Στα **Κεφαλαιουχικά αγαθά** ο δείκτης περιορίστηκε ήπια στις 126,4 μονάδες, από 130,0 τον Οκτώβριο. Η εξασθένηση του δείκτη οφείλεται στις έντονα πτωτικές εκτιμήσεις για την παραγωγή τους προσεχείς 3-4 μήνες, με τις παραγγελίες και τη ζήτηση να βελτιώνονται και τα αποθέματα να διατηρούνται στα επίπεδα του προηγούμενου μήνα. Αισθητή βελτίωση παρουσίασε ο δείκτης στα **Ενδιάμεσα αγαθά**, στις 98,7 (από 93,3) μονάδες, με τις αρνητικές εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση να αμβλύνονται, την παραγωγή τους προσεχείς μήνες να βελτιώνεται σημαντικά και τα αποθέματα να κλιμακώνονται ήπια.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Σημαντική υποχώρηση προσδοκιών στις Κατασκευές, σε Δημόσια και Ιδιωτικά έργα

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές διαμορφώθηκε τον Νοέμβριο, στις 129,9 μονάδες (από 145,9 μον. τον Οκτώβριο), σε επίπεδο πολύ χαμηλότερο από το αντίστοιχο περυσινό (148,2 μονάδες) και στο χαμηλότερο επίπεδο εντός του 2024. Η μεταβολή αυτή ήταν αποτέλεσμα της έντονης εξασθένησης των προσδοκιών **στα Δημόσια έργα** αλλά και **στις Ιδιωτικές κατασκευές**. Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, οι αρνητικές προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων διατηρήθηκαν, ενώ αντίθετα οι θετικές προβλέψεις για την απασχόληση υποχώρησαν έντονα. Αναλυτικά, ο αρνητικός δείκτης στις προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων διατηρήθηκε στις -27 μονάδες, με μόλις το 13% των επιχειρήσεων να διατυπώνει αισιοδοξία για το επίπεδο των εργασιών το επόμενο τρίμηνο. Στις προβλέψεις για την απασχόληση, ο σχετικός δείκτης διαμορφώθηκε στις +11 (από +33) μονάδες, με το 20% (από 41%) των ερωτηθέντων να προβλέπει αύξηση των θέσεων εργασίας και ένα 10% (από 8%) να εκτιμά μείωσή τους. Στα υπόλοιπα στοιχεία, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία εργασιών ενισχύεται ήπια έναντι του Οκτωβρίου στις +24 (από +21) μονάδες, ενώ παράλληλα στο πεδίο των τιμών, οι πληθωριστικές προσδοκίες εντείνονται ήπια (+19 από +13 μον. ο δείκτης). Τέλος, το 25% των επιχειρήσεων αναφέρει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία. Τουλάχιστον το ένα τρίτο των επιχειρήσεων (34%) επισημαίνουν την έλλειψη εργατικού δυναμικού ως το βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία τους, ένα 10% την ανεπαρκή χρηματοδότηση, αλλά και ένα 15% τη χαμηλή ζήτηση.

Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
		Min	Max	2001-2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Κατασκευές (2000-2010=100)		14,3 (Απρ. 2020)	155,7 (Μάρ. 2000)	85,0	58,1	58,1	62,7	127,5	114,5	142,3	
2023											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
104,8	158,2	172,7	148,5	156,6	132,2	132,0	127,8	115,2	151,5	148,2	160,0
2024											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
172,7	156,7	152,9	137,6	148,1	164,2	152,4	151,7	143,6	145,9	129,9	

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

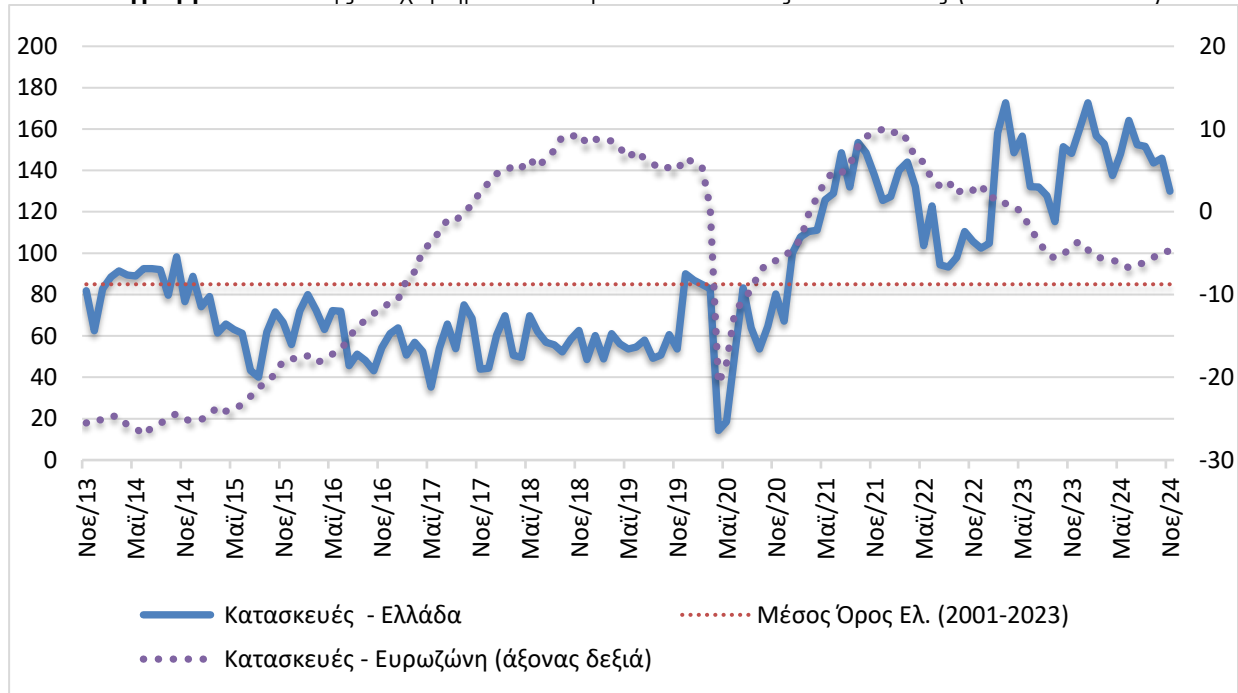
Στην ερώτηση σχετικά με το βαθμό αβεβαιότητας που επικρατεί στο οικονομικό περιβάλλον, φαίνεται αυτή να περιορίζεται, καθώς το 35% των επιχειρήσεων θεωρούν ότι η μελλοντική ανάπτυξη μπορεί να προβλεφθεί δύσκολα ή σχετικά δύσκολα, έναντι 41,0% τον Οκτώβριο.

Αναλυτικά στους επιμέρους κλάδους:

Αισθητή υποχώρηση παρουσίασε ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** και διαμορφώθηκε στις 127,2 μονάδες (από 143,4), σημαντικά χαμηλότερα του αντίστοιχου περυσινού (156,1 μον.). Οι ήπια αρνητικές προβλέψεις για το επίπεδο προγραμματισμένων εργασιών ενισχύθηκαν περαιτέρω στις -23 μονάδες, ενώ εξασθένησαν σημαντικά οι προσδοκίες για την απασχόληση οι οποίες διαμορφώθηκαν στις +16 (από +34) μονάδες. Σε ότι αφορά τα υπόλοιπα στοιχεία, οι θετικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία εργασιών βελτιώθηκαν ήπια στις +41 μονάδες, ενώ ως προς τις τιμές, οι πληθωριστικές τάσεις διατηρήθηκαν υψηλά (+32 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο από +30 τον Οκτώβριο). Τέλος, το 11% των

επιχειρήσεων δεν αναφέρει προσκόμματα στη λειτουργία του. Αντίθετα, οι μισές σχεδόν επιχειρήσεις (48%) αναφέρουν την έλλειψη εργατικού δυναμικού, το 20% τη χαμηλή ζήτηση και το 2% την ανεπάρκεια χρηματοδότησης, με το 18% να αναφέρει άλλους συγκυριακούς παράγοντες ως βασικά εμπόδια λειτουργίας τους.

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (2000-2010=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfm

Έντονη επιδείνωση έναντι του Οκτωβρίου παρουσίασε ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων**. Διαμορφώθηκε στις 128,7 (από 142,7 τον Οκτώβριο) μονάδες, έντονα χαμηλότερα από το αντίστοιχο περυσινό επίπεδό του (138,0 μον.). Ως προς το πρόγραμμα εργασιών του κλάδου, ο αρνητικός δείκτης των -38 μονάδων τον Οκτώβριο περιορίστηκε ελαφρά και διαμορφώθηκε στις -31 μονάδες. Στις προβλέψεις για την απασχόληση, το σχετικό ισοσκελισμένο ισοζύγιο υποχώρησε έντονα και διαμορφώθηκε στις +6 (από +32) μονάδες. Οι περισσότερες επιχειρήσεις του κλάδου (78%) αναμένουν τις ίδιες θέσεις απασχόλησης, ενώ μόλις το 14% (από 42%) προβλέπει αύξησή τους. Ενίσχυση στις +9 μονάδες παρουσίασε ο δείκτης εκτιμήσεων για το επίπεδο των τρεχουσών εργασιών, ενώ παράλληλα το ισοζύγιο των τιμών διαμορφώθηκε σε ήπια θετικά επίπεδα (+8 από -4 μονάδες). Τέλος, το 38% των επιχειρήσεων δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 23% να αναφέρει την έλλειψη εργατικού δυναμικού, άλλο ένα 17% την έλλειψη χρηματοδότησης και ένα 7% άλλους συγκυριακούς παράγοντες ως το βασικότερο εμπόδιο λειτουργίας τους.

ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: Σημαντική βελτίωση των προσδοκιών, αισιοδοξία σε όλους τους βασικούς κλάδους

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** ενισχύεται σημαντικά τον Νοέμβριο και διαμορφώνεται στις 104,6 μονάδες, από 98,3 μονάδες τον Οκτώβριο. **Η ενίσχυση αυτή αφορά όλους τους βασικούς κλάδους, καθώς προσεγγίζουμε την εορταστική περίοδο.** Αναλυτικά, οι θετικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις βελτιώνονται αισθητά στις +17 (από +8) μονάδες, ενώ αντίθετα οι θετικές προβλέψεις για την εξέλιξη των πωλήσεων στο επόμενο τρίμηνο διατηρούνται στις +26 μονάδες. Οι νέες παραγγελίες υποχωρούν σημαντικά (+13 από +28 μονάδες), ενώ τα αποθέματα αποκλιμακώνονται και διαμορφώνονται στις +9 (από +20) μονάδες. Από την άλλη πλευρά, οι αισιόδοξες προβλέψεις για την απασχόληση διατηρούνται ουσιαστικά αμετάβλητες (+31 από +32 μονάδες), ενώ ως προς τις τιμές, το 18% (από 21%) αναμένει άνοδο, ενδεικτικό των πληθωριστικών πιέσεων. Ως προς το βαθμό αβεβαιότητας που επικρατεί στο οικονομικό περιβάλλον αυτός διαμορφώνεται σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, καθώς το 58,5% θεωρεί ότι η μελλοντική ανάπτυξη μπορεί να προβλεφθεί δύσκολα ή σχετικά δύσκολα, από 53,0% τον Οκτώβριο.

Στους όλους τους εξεταζόμενους κλάδους οι προσδοκίες βελτιώνονται. Αναλυτικά:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός** βελτιώθηκε αισθητά τον Νοέμβριο και διαμορφώθηκε στις 109,4 (από 106,1) μονάδες, χαμηλότερα ωστόσο σε σχέση με το περυσινό επίπεδο (117,2 μον.). Οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις διατηρήθηκαν θετικές και διαμορφώθηκαν στις +33 (από +37) μονάδες, ενώ παράλληλα οι αισιόδοξες προσδοκίες για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου ενισχύθηκαν αρκετά και διαμορφώθηκαν στις +72 (από +58) μονάδες. Τα αποθέματα αποκλιμακώνονται οριακά και διαμορφώνονται στις +16 (από +18) μονάδες, ενώ αντίθετα εξασθενούν οι παραγγελίες προς προμηθευτές (+33 από +48 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο). Το έντονα θετικό ισοζύγιο των προβλέψεων για την απασχόληση εξασθενεί στις +48 μονάδες, παραμένοντας ωστόσο υψηλό, ενώ οι πληθωριστικές τάσεις των τιμών εντείνονται αισθητά (+32 από +10 μονάδες).

Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
		Min	Max	2001-2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Λιανικό Εμπόριο (2000-2010=100)		52,6 (Ιούλ. 2010)	128,7 (Μάιος 2007)	94,5	104,5	109,6	87,9	100,2	94,9	115,7	
2023											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
106,9	113,3	114,5	119,2	116,3	115,9	117,7	120,0	124,3	112,8	112,6	114,5
2024											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
110,1	114,8	98,0	93,1	107,9	104,7	107,3	115,0	97,5	98,3	104,6	

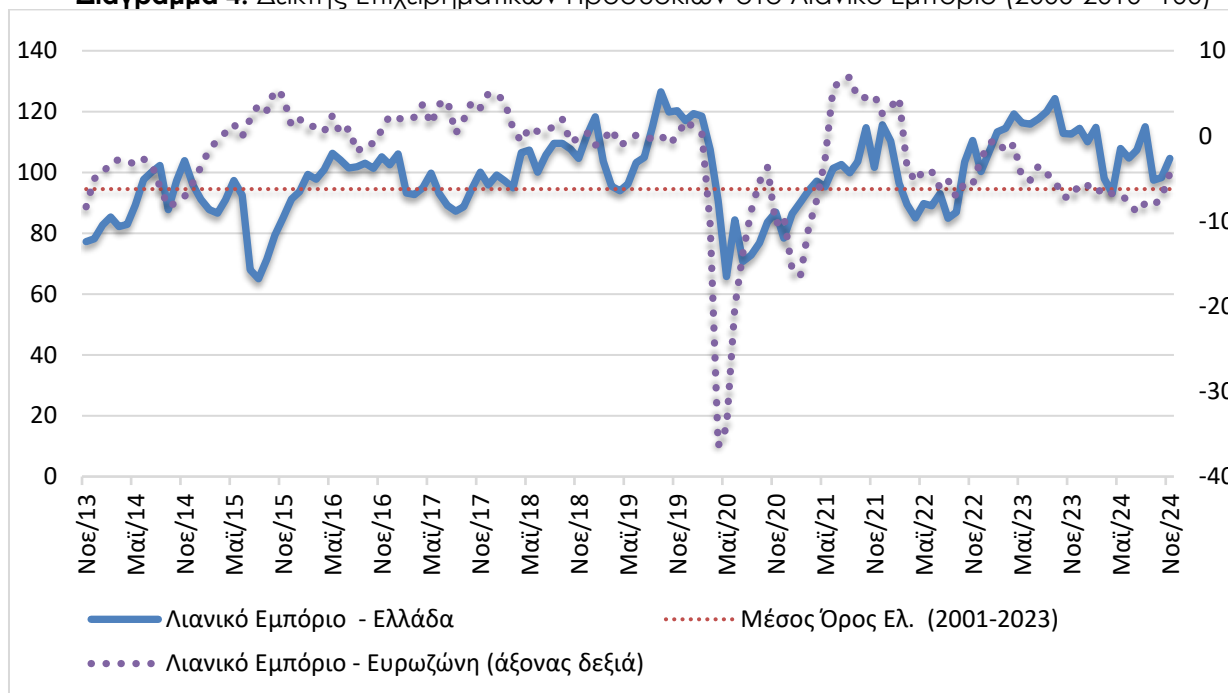
Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για τις πωλήσεις και τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων. **Πηγή:** IOBE

Έντονα ανοδικά κινείται ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση**, φτάνοντας στις 127,2 (από 113,0) μονάδες, σημαντικά υψηλότερα από το αντίστοιχο επίπεδο πέρυσι (86,5 μον.). Οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις υποχωρούν αισθητά και στρέφονται θετικές (+16 από -23 μονάδες), ενώ οι προβλέψεις για το επόμενο

διάστημα διατηρούνται στις +88 μονάδες. Τα αποθέματα αποκλιμακώνονται ήπια και διαμορφώνονται στις +8 μονάδες, ενώ οι παραγγελίες προς προμηθευτές βελτιώνονται σημαντικά στις +15 μονάδες (από -17 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο). Από την άλλη πλευρά, οι ήπια θετικές προβλέψεις της προηγούμενης περιόδου για την απασχόληση ενισχύονται σημαντικά και διαμορφώνονται στις +49 μονάδες, όταν στις τιμές το σχετικό ισοζύγιο διατηρείται διαμορφώνεται σε έντονα πληθωριστικά επίπεδα (+36 μονάδες).

Οι προσδοκίες στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού** ενισχύονται σημαντικά και ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται τον Νοέμβριο στις 104,6 (από 98,1) μονάδες, ήπια χαμηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι (110,6 μον.). Οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις ενισχύθηκαν και διαμορφώθηκαν σε ήπια θετικά επίπεδα (στις +7 από τις -1 μονάδες), ενώ αντίθετα οι θετικές προβλέψεις στις πωλήσεις στο επόμενο διάστημα κινήθηκαν έντονα πτωτικά και διαμορφώθηκαν στις +45 από +75 μονάδες τον Οκτώβριο. Από την άλλη πλευρά, το ύψος των αποθεμάτων αποκλιμακώθηκε έντονα (+7 από +52 μον.), με τις παραγγελίες προς προμηθευτές να εξασθενούν σημαντικά και να διαμορφώνονται στις +41 (από +61) μονάδες. Παράλληλα, οι προβλέψεις για την απασχόληση ενισχύονται ήπια στις +30 μονάδες (από +23 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο), ενώ στις τιμές ο σχετικός δείκτης συνεχίζει να υποδηλώνει αύξηση (+22 μονάδες).

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (2000-2010=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfín. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfín

Βελτίωση σημειώνεται τον Νοέμβριο και στις επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Οχήματα - Ανταλλακτικά**, στις 109,3 (από 107,0) μονάδες, αισθητά χαμηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023 (118,4 μονάδες). Οι τρέχουσες πωλήσεις του κλάδου ενισχύονται οριακά και διαμορφώνονται στις +5 μονάδες (από +2 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο), ενώ αντίθετα οι προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου εξασθενούν ήπια στις +11 (από +17) μονάδες. Τα αποθέματα αποκλιμακώνονται αισθητά (+3 από +13 μονάδες), με τις παραγγελίες προς προμηθευτές να κινούνται έντονα πτωτικά στις -6 (από +25) μονάδες. Από την άλλη πλευρά,

οι προβλέψεις για την απασχόληση διατηρούνται αμετάβλητες στις +7 μονάδες, ενώ τέλος, ως προς τις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο διατηρείται σε ήπια αποπληθωριστικά επίπεδα, στις -5 μονάδες.

Έντονα ανοδικά κινούνται οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Πολυκαταστήματα**, με το δείκτη να διαμορφώνεται στις 75,8 μονάδες από 51,9 μονάδες τον προηγούμενο μήνα. Οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις αμβλύνονται σημαντικά στις -31 (από -78) μονάδες, ενώ παράλληλα οι ήπια θετικές προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου ισοσκελίζονται. Τα αποθέματα διατηρούνται σε κανονικά για την εποχή επίπεδα (+3 μονάδες), ενώ παράλληλα οι έντονα θετικές προβλέψεις για παραγγελίες προς προμηθευτές υποχωρούν ελαφρά και διαμορφώνονται στις +31 μονάδες. Σε κανονικά για την εποχή επίπεδα διαμορφώνονται οι προβλέψεις για την απασχόληση, ενώ στις τιμές ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται σε ήπια πληθωριστικά επίπεδα, στις +6 μονάδες.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Οριακή εξασθένηση των προσδοκιών

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** υποχώρησε οριακά τον Νοέμβριο, στις 111,9 μονάδες, από 112,2 τον Οκτώβριο. **Από τις επιμέρους μεταβλητές του δείκτη, οι θετικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων διατηρούνται αμετάβλητες, ενώ οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση υποχωρούν ελαφρά, με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης να βελτιώνονται οριακά.** Αναλυτικότερα, ο δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων κινείται στα επίπεδα του προηγούμενου μήνα, στις +35 μονάδες και ο δείκτης εκτιμήσεων για την τρέχουσα ζήτηση διαμορφώνεται στις +38 (από +40) μονάδες. Οριακά ανοδικά κινούνται οι προβλέψεις για τη ζήτηση του επόμενου τριμήνου στις +18 (από +17) μονάδες, με τις προβλέψεις για την απασχόληση να εξασθενούν ελαφρά και να διαμορφώνονται στις +6 (από +10) μονάδες. Στις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο υποχωρεί ελαφρά και διαμορφώνεται στις +10 (από +17) μονάδες. Στην ερώτηση σχετικά με το βαθμό αβεβαιότητας στο οικονομικό περιβάλλον, το 43% θεωρεί ότι η μελλοντική ανάπτυξη μπορεί να προβλεφθεί δύσκολα ή σχετικά δύσκολα, όσο και τον προηγούμενο μήνα.

Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Υπηρεσίες (2000-2010=100)		Min	Max	2002-2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
		46,9 (Ιουν. 2020)	140,2 (Ιουλ. 2000)	90,5	97,0	97,7	76,0	104,7	106,8	109,7	
2023											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
93,0	94,5	102,2	116,2	112,1	113,0	119,6	114,5	109,5	104,7	117,3	119,3
2024											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
110,6	121,1	125,6	131,1	127,3	132,4	118,1	117,3	111,3	112,2	111,9	

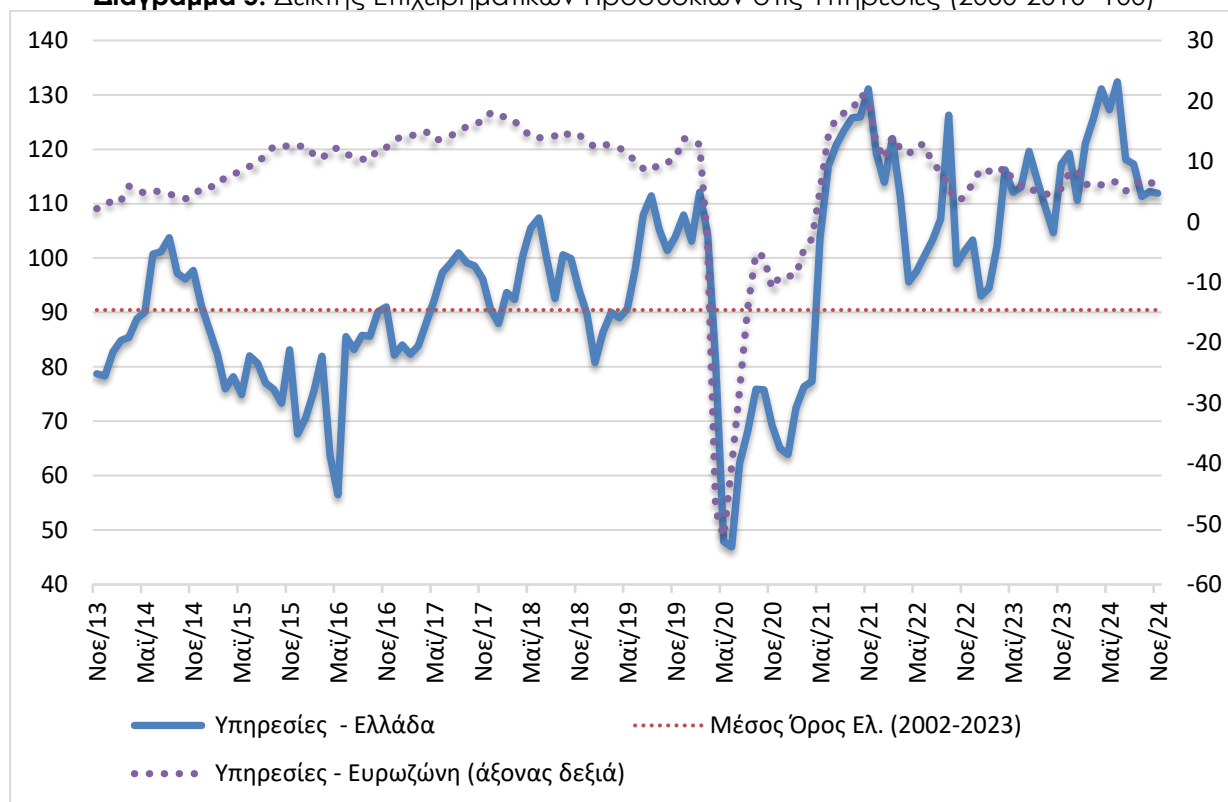
Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης. **Πηγή:** IOBE

Σε επίπεδο βασικών κλάδων οι τάσεις είναι μικτές μεταξύ των εξεταζόμενων κλάδων. Αναλυτικότερα:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια – Τουριστικά Πρακτορεία**, υποχώρησε σημαντικά στις 109,4 (από 136,6) μονάδες, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλά επίπεδα. Οι έντονα θετικές εκτιμήσεις για την πορεία της τρέχουσας κατάστασης των επιχειρήσεων εξασθένησαν αισθητά στις +32 μονάδες από +73 μονάδες τον Οκτώβριο, ενώ παράλληλα, υποχώρησαν έντονα οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση (+27 από +77 μονάδες), με τις ήπια αρνητικές προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης να αμβλύνονται στις -20 (από -26) μονάδες. Οι αρνητικές προβλέψεις για την απασχόληση διατηρούνται στα επίπεδα του προηγούμενου μήνα (-19 από -20) μονάδες, ενώ ο δείκτης των τιμών διατηρείται σε ήπια αποπληθωριστικά επίπεδα (-13 μονάδες).

Ήπια ανοδικά κινείται ο δείκτης προσδοκιών στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** (χωρίς Τράπεζες), στις 144,9 (από 136,7) μονάδες, σε υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με εκείνο του προηγούμενου έτους (138,0 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων, διατηρήθηκαν στις +38 μονάδες, ενώ αντίστοιχα κινήθηκαν εκείνες της τρέχουσας ζήτησης και διατηρήθηκαν στις +44 μονάδες. Από την άλλη, ενισχύονται σημαντικά οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη πορεία της ζήτησης, οι οποίες διαμορφώθηκαν στις +56 μονάδες (από +31), ενώ οι προβλέψεις για την απασχόληση εξασθένησαν ελαφρά στις +38 μονάδες. Στις προσδοκίες για τις τιμές, ο σχετικός δείκτης διατηρήθηκε σε ήπια πληθωριστικά επίπεδα στις +19 μονάδες, όπως και τον προηγούμενο μήνα.

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (2000-2010=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfín. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfín

Πτωτικά κινήθηκε ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες**, στις 111,4 (από 116,2 μονάδες), σε επίπεδο ήπια χαμηλότερο σε σύγκριση και με το αντίστοιχο περυσινό (118,4 μον.). Στους βασικούς δείκτες, το ισοζύγιο των εκτιμήσεων για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων κινείται ελαφρώς πτωτικά (+28 από +36 μονάδες), με τις θετικές εκτιμήσεις για την ζήτηση να περιορίζονται ήπια και να διαμορφώνονται στις +30 μονάδες από +34 μονάδες τον Οκτώβριο. Παράλληλα, οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ζήτησης εξασθενούν ελαφρά, και διαμορφώνονται στις +36 (από +40) μονάδες, με τις προβλέψεις για την απασχόληση να διαμορφώνονται σε ήπια υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με τον Οκτώβριο, στις +38 (από +32) μονάδες. Από την άλλη πλευρά η πληθωριστική τάση περιορίστηκε και το σχετικό ισοζύγιο διαμορφώθηκε στις +9 μονάδες.

Σημαντική βελτίωση παρουσιάζει ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στην **Πληροφορική και Ανάπτυξη Λογισμικού** και διαμορφώνεται στις 103,7 (από 94,3) μονάδες, ήπια χαμηλότερα σε σχέση με πέρυσι (108,7 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων ενισχύονται ήπια (+16 από +8 μονάδες), ενώ παράλληλα κινούνται οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση και διαμορφώνονται στις +24 (από +8) μονάδες. Οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη πορεία της ζήτησης βελτιώνονται στις +36 μονάδες (από +25 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο), όπως αντίστοιχα και οι θετικές προβλέψεις για την απασχόληση (+32 από +29 μονάδες). Παράλληλα, οι πληθωριστικές τάσεις για τις τιμές διαμορφώθηκαν σε ήπια θετικά επίπεδα, στις +20 μονάδες, από +17 μονάδες τον Οκτώβριο.

Έντονα πτωτικά κινούνται οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις **Χερσαίες Μεταφορές**, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 99,3 (από 117,3) μονάδες. Οι θετικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση υποχώρησαν ελαφρά και διαμορφώθηκαν στις +13 (από +17 μονάδες), ενώ παράλληλα οι θετικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση περιορίστηκαν οριακά (+54 από +57 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο). Αρνητικές στρέφονται οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη πορεία της ζήτησης, (στις -16 από +42 μονάδες ο σχετικός δείκτης), με τις θετικές προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου να εξασθενούν σημαντικά και να διαμορφώνονται στις -16 (από +13) μονάδες. Το ισοζύγιο των τιμών κινείται πλέον σε ήπια πληθωριστικά επίπεδα στις +12 μονάδες.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ: Μικρή βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, μικρότερη απαισιοδοξία των νοικοκυριών για τα οικονομικά τους

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης βελτιώθηκε ήπια τον Νοέμβριο και διαμορφώθηκε στις -47,3 μονάδες, έναντι -50,3 μονάδες τον Οκτώβριο¹. Και αυτόν τον μήνα οι Έλληνες καταναλωτές εμφανίζονται ως οι περισσότερο απαισιόδοξοι στην ΕΕ, με διαφορά από τους επόμενους, με τους καταναλωτές στην Εσθονία με επίπεδο δείκτη -33,5 και την Σλοβενία (-29,7) να ακολουθούν. Σημειώνονται μικρές θετικές μεταβολές προσδοκιών για την μελλοντική οικονομική τους κατάσταση, **καθώς αμβλύνεται η πολύ έντονη απαισιοδοξία που έχει καταγραφεί όλους τους μήνες, και παράλληλα παρατηρείται μικρή βελτίωση στην πρόθεση για μείζονες αγορές, αλλά και στη γενικότερη οικονομική κατάσταση στην χώρα. Ωστόσο, ο πληθωρισμός εμμένει και εξακολουθεί να επηρεάζει αρνητικά την καταναλωτική εμπιστοσύνη, με το ζήτημα της ακρίβειας να ανησυχεί έντονα τους πολίτες.** Στις χαμηλότερες θέσεις αυτής της κατάταξης, για δέκατη φορά μέσα στο 2024 βρίσκεται η Λιθουανία (+7,2) και για τρίτη φορά η Σουηδία (+2,0), με την τιμή του δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης να συνεπάγεται ουσιαστικά αισιοδοξία από τους καταναλωτές της χώρας. Οι μέσοι ευρωπαϊκοί δείκτες διαμορφώθηκαν στις -12,4 μονάδες στην ΕΕ και στις -13,7 μονάδες στην Ευρωζώνη. Αναλυτικά:

- **Διατήρηση των αρνητικών εκτιμήσεων των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους τελευταίους 12 μήνες**

Οι αρνητικές εκτιμήσεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους προηγούμενους 12 μήνες διατηρήθηκαν στα ίδια επίπεδα, στις -49,2 μονάδες (έναντι -49,1). Το 66% (από 65%) των νοικοκυριών εκτίμησε ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής του κατάστασης, ενώ το 3% θεωρεί πως επήλθε μικρή βελτίωση. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις -9,2 και -10,0 μονάδες αντίστοιχα.

- **Ελαφρώς λιγότερο απαισιόδοξες και οι προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών**

Οι προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους προσεχείς 12 μήνες βελτιώθηκαν ήπια τον Νοέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -44,7 (από -46,5) μονάδες τον Οκτώβριο. Το 60% των νοικοκυριών αναμένει ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής του κατάστασης, ενώ το 6% προβλέπει μικρή βελτίωση. Οι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις -3,4 και -4,5 μονάδες αντίστοιχα.

- **Διατηρείται ψηλά, παρά την μικρή υποχώρηση, η απαισιοδοξία στις προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας**

Ο αρνητικός δείκτης των προβλέψεων των νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους το προσεχές 12-μηνο παρουσίασε μικρή εξασθένιση τον Νοέμβριο και διαμορφώθηκε στις -50,3 (από -54,3) μονάδες. Το 68% (από 69%) των καταναλωτών προέβλεψε ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης της χώρας, έναντι 18% το οποίο αναμένει σταθερότητα. Οι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις -23,7 και -26,2 μονάδες αντίστοιχα.

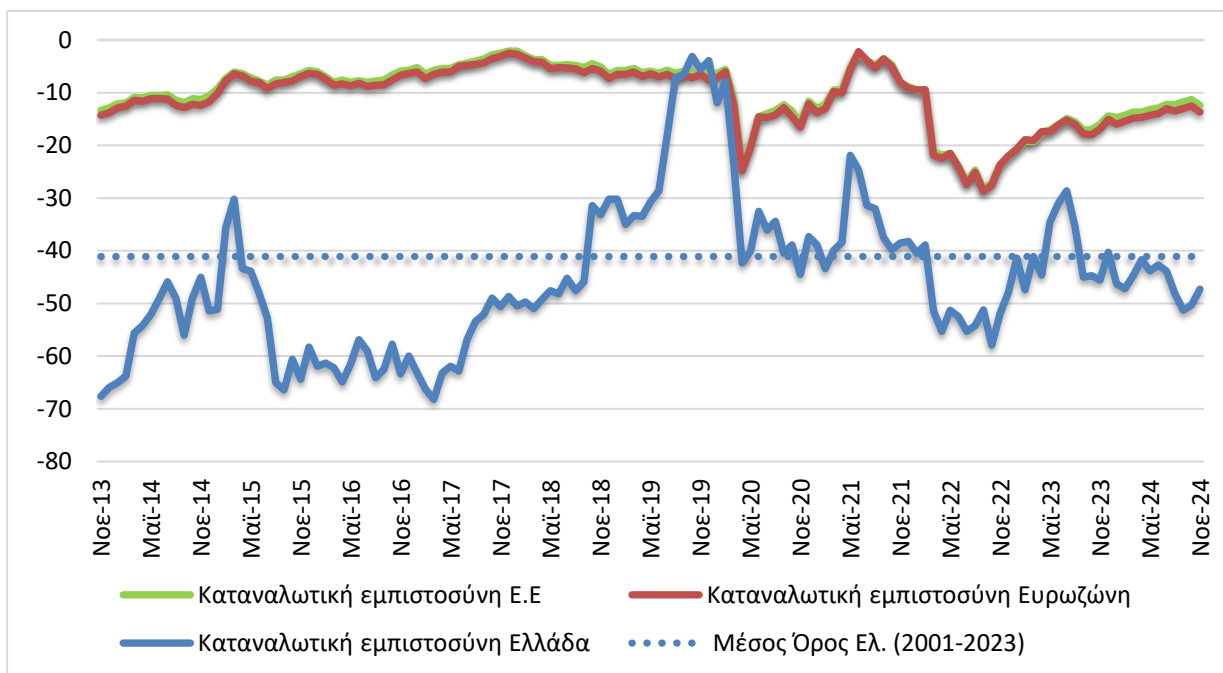
¹ Από τον Απρίλιο του 2022, η μέθοδος εποχικής προσαρμογής των στοιχείων της Έρευνας άλλαξε. Ακολουθώντας, όλα τα προηγούμενα αποτελέσματα έχουν αναθεωρηθεί ελαφρώς.

Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Περιοχή	Ακραίες τιμές		Μέσοι όροι										
	Min	Max	2001-2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2023	2023	2023	2023
ΕΕ-27	-24,0 (Ιουν. 2022)	-1,7 (Μάιος 2000)	-11,7	-4,1	-6,1	-14,5	-8,5	-23,0	-18,5				
Ευρωζώνη	-24,4 (Μάρ. 2009)	-1,9 (Μάιος 2000)	-12,0	-4,8	-7,0	-14,2	-7,5	-21,9	-17,4				
Ελλάδα	-80,8 (Φεβρ. 2012)	+3,2 (Απρ. 2000)	-41,1	-44,0	-19,8	-32,5	-35,4	-50,7	-40,0				
Περιοχή	2023												
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ	
ΕΕ-27	-20,6	-19,3	-19,4	-17,6	-17,1	-16,1	-14,9	-15,4	-17	-17	-16	-14,5	
Ευρωζώνη	-20,7	-19	-19,1	-17,5	-17,4	-16,1	-15,2	-16	-18	-18	-16,9	-15,1	
Ελλάδα	-41,4	-47,4	-41,1	-44,6	-34,5	-31,0	-28,6	-35,4	-45,0	-44,7	-45,6	-40,3	
Περιοχή	2024												
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ	
ΕΕ-27	-14,7	-14,4	-13,7	-13,7	-13,2	-12,9	-12,2	-12,3	-11,7	-11,3	-12,4		
Ευρωζώνη	-16,1	-15,5	-14,8	-14,7	-14,3	-14,0	-13,0	-13,5	-13,0	-12,5	-13,7		
Ελλάδα	-46,3	-47,2	-44,7	-41,7	-43,8	-42,7	-43,9	-48,1	-51,3	-50,3	-47,3		

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

• **Σημαντική βελτίωση στην πρόθεση για μείζονες αγορές**

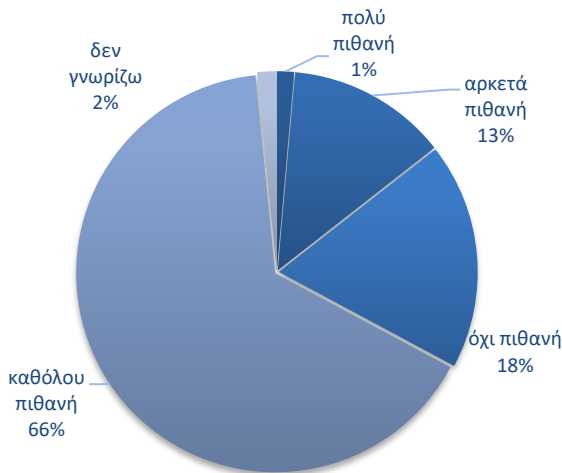
Η πρόθεση των καταναλωτών για σημαντικές αγορές τους προσεχείς 12 μήνες (επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών κ.λπ.) βελτιώθηκε σημαντικά με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -45,1 (από -54,1) μονάδες. Το 52% (από 58%) των καταναλωτών προέβλεψε ότι θα προβεί σε λιγότερες ή πολύ λιγότερες δαπάνες, ενώ το 5% αναμένει το αντίθετο. Οι ευρωπαϊκοί δείκτες διαμορφώθηκαν στις -13,1 μονάδες στην ΕΕ και στις -14,4 μονάδες στην Ευρωζώνη.

• Διατήρηση χαμηλά της πρόθεσης για αποταμίευση

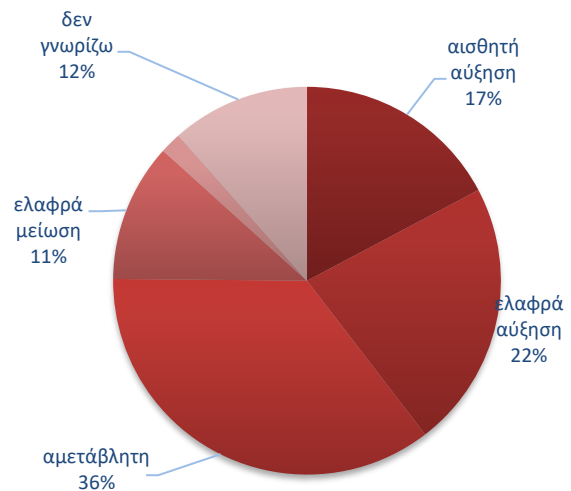
Ο δείκτης της πρόθεσης για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες διατηρήθηκε στις -66,9 μονάδες από -66,6 τον Οκτώβριο. Το 84% (από 83%) των νοικοκυριών δεν θεωρεί πιθανή την αποταμίευση στο επόμενο 12μηνο, ενώ το 14% τη θεωρεί πιθανή ή πολύ πιθανή. Οι σχετικοί δείκτες διαμορφώθηκαν στις +7,9 μονάδες στην ΕΕ και +7,6 μονάδες στην Ευρωζώνη.

Διάγραμμα 7: Ενδεικτικές μεταβλητές της έρευνας καταναλωτών το επόμενο 12μηνο

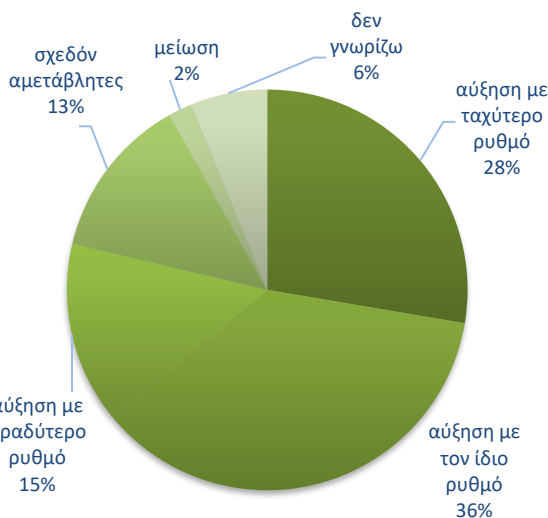
Πρόθεση αποταμίευσης

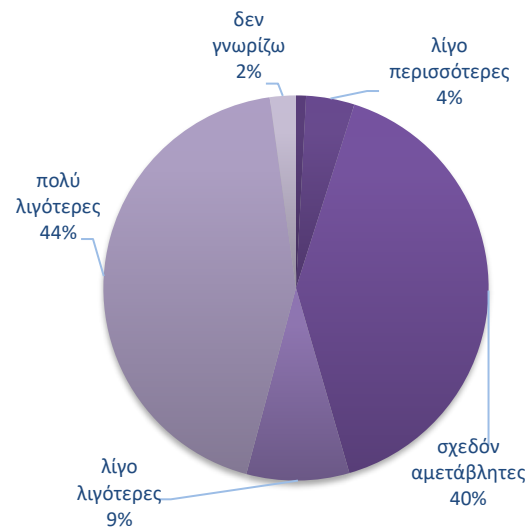
Προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας

Προβλέψεις για την εξέλιξη των τιμών

Πρόθεση για μείζονες αγορές

Πηγή: IOBE

- **Ήπια αποκλιμάκωση στις προβλέψεις για την ανεργία**

Ο δείκτης πρόβλεψης για την εξέλιξη της ανεργίας τους προσεχείς 12 μήνες αποκλιμακώθηκε τον Οκτώβριο, στις +20,9 μονάδες, από +23,3 τον Οκτώβριο. Το ποσοστό των νοικοκυριών που προέβλεψε μικρή ή αισθητή άνοδο της ανεργίας υποχώρησε στο 40% (από 41%), με το 13% των ερωτηθέντων να αναμένει ελαφρά μείωσή της. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις +25,3 και 26,1 μονάδες αντίστοιχα.

- **Εξασθένιση των προβλέψεων για άνοδο των τιμών**

Ο θετικός δείκτης για τις προβλέψεις μεταβολών στις τιμές τους προσεχείς 12 μήνες αποκλιμακώθηκε ήπια τον Νοέμβριο και διαμορφώθηκε στις +37,4 μονάδες, έναντι +40,7 μονάδων τον Οκτώβριο. Το 64% των νοικοκυριών προέβλεψε άνοδο τιμών με τον ίδιο ή ταχύτερο ρυθμό και το 15% (από 14%) αναμένει σταθερότητα. Οι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις +18,8 και +17,7 μονάδες αντίστοιχα.

- **Οριακή ενίσχυση του ποσοστού που «μόλις τα βγάζει πέρα»**

Σχετικά με τις εκτιμήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού, το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνει ότι «μόλις τα βγάζει πέρα» διαμορφώθηκε στο 67% (από 66%), ενώ στο 8% από 7% ενισχύθηκε το ποσοστό όσων αναφέρουν ότι αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους. Οι καταναλωτές που δήλωσαν ότι αποταμιεύουν λίγο ή πολύ αποτελούν 19% του συνόλου, ενώ το ποσοστό όσων δήλωσαν ότι «έχουν χρεωθεί» διατηρήθηκε στο 7-8% όσο και τον προηγούμενο μήνα.

- **Διατήρηση του υψηλού ποσοστού των νοικοκυριών που είναι αβέβαια για τη μελλοντική οικονομική κατάστασή τους**

Στο ερώτημα το οποίο αξιολογεί το βαθμό αβεβαιότητας των νοικοκυριών ως προς τις μελλοντικές οικονομικές εξελίξεις, το 65,4% έκρινε τον Νοέμβριο ότι η οικονομική κατάστασή του μπορεί να προβλεφθεί δύσκολα ή σχετικά δύσκολα, από 65,9% τον προηγούμενο μήνα.